

Kunst langs het voetbalveld

Het project Terreinwinst

Hans van der Meer,
*Tien manieren om
geblesseerd te
blijven liggen*, 2010.
Onderdeel van
Terreinwinst. Foto:
Job Janssen

‘Terreinwinst’ op een voetbalveld breng je niet direct in verband met kunst. De initiatiefnemers van het gelijknamige voetbal- en kunstproject bij voetbalclub ASV Arsenal in Amsterdam-Zuid deden dat wel. De locatie is sportpark De Schinkel, onderdeel van het gebied rond het Olympisch Stadion dat in het eerste decennium van deze eeuw volledig is heringericht tot een fraai en openbaar toegankelijk stadspark.

Kunstenaar en voetbaltrainer PJ Roggeband en kunstmanager Mart van Bree, beiden voetbalvader, brachten regelmatig tijd door op het voetbalveld. Ze kregen oog voor de culturele potentie van het terrein. Roggeband: ‘Mensen van alle rangen en standen staan hier gezamenlijk elke week langs de zijlijn hun kinderen aan te moedigen. Sport verbreedert, dat is duidelijk, maar zou kunst dat ook niet kunnen?’ In het bijzonder de reclameborden langs het veld brachten hem op het idee of daar niet meer mee te doen viel.

lets met poëzie of foto's? ‘Niet zelden keek ik vanaf de rand van het veld licht verveeld om me heen, in plaats van naar het spel van mijn kinderen’, vult Van Bree aan. ‘Zo hebben wij nieuwe publieke ruimte ontdekt; er staan nergens hekken. Duizend mensen brengen hier minstens anderhalf uur per week door. Die kunnen we op een terloopse manier met kunst in aanraking brengen en daarmee terreinwinst boeken voor kunst!’

Arsenal stond open voor de artistieke ambities, evenals Tom van Gestel van SKOR (Stichting Kunst en Openbare Ruimte, opgeheven in 2014) en het Fonds BKVB (Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst, sinds 2012 Mondriaan Fonds). Het fonds honoreerde het initiatief als pilot-project. ‘Het werd de aanjager van de regeling Bijdrage Opdrachtgeverschap’, vertelt Roggeband. Deze regeling is bestemd voor publieke en private opdrachtgevers of publiek-private samenwerkingen →

Marieken Verheyen, *Arsenal – Gambia*, 2010.
Onderdeel van *Terreinwinst*. Foto: Job Janssen

die publiek toegankelijke beeldendekunstprojecten willen realiseren zonder verkoopdoel.

Het plan was om een elftal kunstenaars een schets te laten maken voor een semipermanent werk, voor een periode van vier jaar, waarmee zij reflecteren op de maatschappelijke context van voetbal. Niet alleen de reclameborden kwamen voor een kunstzinnige invulling in aanmerking, ook de directe omgeving rond de voetbalvelden, de kantine en de kleedkamers. De selectie kunstenaars, van fotografen en vormgevers tot performers en geluidskunstenaars, bestond uit Helmut Dick, Zoro Feigl, Erik Kessels, Karin Mientjes, Erik van Lieshout, LUSTlab, Paulien Oltheten, Peter Stel, Marieken Verheyen en Hans van der Meer. Eind 2010 vond de aftrap van het project plaats met de onthulling van de fotowerken van de twee laatstgenoemde kunstenaars.

De realisatie van het project voltrok zich in fases tot 2012. Elke manifestatie werd opgesierd met

rondleidingen, presentaties door kunstenaars en performances. De elf werken staan verdeeld 'opgesteld' over het terrein. 'We maakten een catalogus met naast technische beschrijvingen van de werken een beeldverslag van een voetbalwedstrijd waarin de werken als het ware toevallig aan bod komen', legt Van Bree uit. 'Dat benadrukte de terloopsheid van de kunstwerken veel beter dan eenvoudigweg bordjes plaatsen.'

Beelden vervangen reclameborden

Een van de twee werken waarmee het project opende was *Arsenal – Gambia* van Marieken Verheyen: meterslange, panoramische foto's van voetbalteams op dorpspleinen in Gambia. De kunstenaar achterhaalde waar de voetbaltenues die Arsenal in 2007 aan Afrikaanse clubs had geschonken, precies terecht waren gekomen. De jonge voetballers op de foto's zijn zichtbaar trots op hun shirts. De beelden

Marieken Verheyen, *Arsenal – Gambia*, 2010.
Onderdeel van *Terreinwinst*. Foto: Job Janssen

vervangen de reclameborden langs het veld. Dat geldt ook voor het andere werk waarmee het project van start ging: *Tien manieren om geblesseerd te blijven liggen* door Hans van der Meer. Meerdere foto's tonen voetballers die met vertrokken gezicht op de grond liggen. Hebben ze werkelijk zo'n pijn of is dit theater?

Het fenomeen van (te hard) schreeuwende ouders aan de zijlijn inspireerde kunstenaar Peter Stel tot zijn 'roepstoeters', sterk uitvergroete toeters aan het hek waarmee het publiek verbaal kan losgaan, zowel naar het veld als naar elkaar.

Maar misschien wel het bekendste kunstwerk van het project is *De Wildplasser* van Erik Kessels. Het levensgrote en zeer realistische stenen beeld van een man in compleet ASV Arsenaltenue staat aan de rand van het terrein, met zijn rug naar het veld, te plassen in een sloot. 'Een van de oudste clubleden heeft er model voor gestaan. De man was hartstikke trots', vertelt Van Bree. Aan de overkant van de sloot loopt een fietspad waarover dagelijks veel mensen passeren, die de ode aan de wildplasser kunnen zien. De verleiding is te groot om er niet even een blik op te werpen, ook als je het beeld al vele malen hebt gezien.

Terreinwinst is opgezet als een vierjarige manifestatie. Roggeband: 'We bevinden ons dus al ver in de verlenging! Een aantal kunstwerken vertoont dan ook tijdssporen. Zo hapert de waterstraal van de wildplasser, terwijl die ononderbroken zou moeten zijn. 'Iets met de pomp', legt Van Bree uit. Roggeband: 'Maar de kunstwerken zijn met respect behandeld. Er is bijna niets vernield. Neem nou de foto's van Europese voetbalvelden van Van der Meer in de kleedkameringang. Die zijn na zes jaar nog ongedeerd!'

'Kunstwerken op het veld? Mij niet opgevallen', antwoordt een jonge voetballer desgevraagd bij de fietsenstalling. 'Oh ja, die foto's van de geblesseerde voetballers, die ken ik, want die zie ik wanneer ik daar zelf op de grond lig! Alsof je in een spiegel kijkt.' ●

Erik Kessels, *De Wildplasser van ASV Arsenal*, 2011.
Onderdeel van *Terreinwinst*. Foto: Job Janssen